

Микола Григорович Білопольский

д-р екон. наук, проф.

1-й Віце-президент Академії економічних наук,

м. Київ

НОВА КОНЦЕПЦІЯ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ¹

Лічені місяці залишилися до триумфу перемоги України над підступним ворогом путінського режиму. Що буде, коли настане такий день для нашої багатостраждальної Батьківщини?

Україна перемогла! Український народ заслужено триумфує! Ура! Ура! Ура!

Радість народу нагадує урочистості 1991 року, коли країна здобула незалежність. Історики відзначатимуть героїзм українського народу, мудрість нашого керівництва на чолі з Президентом країни В. Зеленським, неабиякий полководчий талант українського полководця В. Залужного, багатосторонню фінансову та військово-промислово підтримку країн НАТО, США та інших дружніх держав.

Для України відкривається новий трудовий фронт відбудови країни. Він не менш відповідальний, ніж перемога у війні.

Так, саме, війна принесла сотні тисяч убитих, поранених як військових, так і цивільних. Горе та страждання рідних та близьких триватимуть ще не один десяток років. І це, природно, позначатиметься на відновленні країни. А відновлювати є що! Але ми перераховувати не будемо, народ і так чудово знає, скільки і чого було зруйновано в країні.

Є необхідність розпочати із відродження країни. Так, відроджувати країну було б набагато легше, якби в Україні до початку війни був промисловий, військово-промисловий потенціал та всі інші галузі на рівні 1991 року. Саме цього року Україна за всю історію свого існування мала найвищий рівень розвитку. Вона посідала за всіма показниками розвитку п'яте місце в Європі та світі нарівні з такими країнами, як Англія, Франція, Німеччина, Італія та інші.

Що являла собою Україна, пішовши в самостійне плавання? За промисловим, економічним, військово-промисловим потенціалом та іншими показниками вона була 5-ою країною світу та Європи. Більше того, Україна є також, як ми вже зазначали, і 5 країною світу і за природно-сировинними ресурсами. Україна:

- володіє 35% чорноземів у світі;
- розташована на дуже зручних та вигідних морських, залізничних, шосейних магістралях;
- інтелектуальний потенціал людських ресурсів відповідав найвищим вимогам високорозвинених країн світу.

Кількість підприємств виробничо-господарського призначення становило понад 3,5 мільйонів, 80% з яких – це переважно промислові підприємства.

Основою промисловості було машинобудування – 54%. А основою машинобудування було верстатобудування – 15 заводів. Також:

- 8 великих металургійних заводів;
- 18 машинобудівних заводів;
- 5 суднобудівних та ремонтних заводів;

- 320 унікальних шахт;
- ракетобудівні заводи ПІВДЕНМАШ, АЗОВМАШ;
- два машинобудівні заводи в Краматорську;
- сотні тисяч дрібних та середніх промислових підприємств;
- заводи з переробки сільгосппродукції, включаючи: 125 цукрових заводів; 145 молокопереробних заводів; 125 м'ясокомбінатів.

Легка промисловість також була на висоті. Сотні фабрик з виготовлення тканин, пошиття одягу; майстерні з виготовлення взуття та безліч інших виробництв, продукція яких мала попит не лише в Україні, а й вирушала на експорт.

Україна 1991 року видобувала 85 млрд м³ газу, а зараз 14 млрд м³. Нафтою себе забезпечувала на 35%. Країна видобувала мільйони тонн залізної та марганцевої руд. Здійснювався видобуток доломітових, каолінових руд. Україна має великі запаси урану, титану, є запаси золота, ртуті, бурштину. Коротше, майже вся таблиця Менделєєва в Україні.

Військово-промисловий комплекс на 1991 рік за силою та потужністю також на 5-му місці в Європі. Україна була третьою ядерною державою у світі. Випускала найпотужніші ядерні ракети. Ракетний комплекс "РС-20А" [за класифікацією НАТО "Satan" (сатана)]...

Українськими вченими та інженерами сконструйовано протиповітряний комплекс «Кольчуга». Півсотні їх могли б повністю закрити небо над Україною, і ні літаки, ні ракети не змогли б вражати територію країни.

Випускали найкращі та найбільші літаки у світі – АН-и. Виробляли гелікоптери «МОТОРСИЧ» на рівні світових стандартів. Будували сучасні морські кораблі, ракетноосці, літаконосці. В Україні було 2 танкові заводи. Один лише Харківський випускав 1000 танків на рік потужних та сучасних. Випускали їх на протязі 20 років і всі вони йшли на експорт. Країна отримувала валюту.

Крім того, в Україні було кілька патронних, снарядних та мінних заводів, а також заводи з випуску пістолетів, автоматів та іншої військової техніки.

Якби все це, перераховане тут, пішло на зміцнення військової могутності країни, чи пішов би війною Путін на Україну? Навряд чи!

Коли 25-річний студент ознайомиться з цією інформацією, він може поставити резонне питання: а куди поділася ця неймовірна міць країни за такий короткий час? Адже на початок військових дій із цього всього не було практично нічого в Україні.

Так, зараз залишається тільки докоряяти і питати наших реформаторів-риночників – куди все поділося.

¹ Текст подано в авторській редакції.

Із шести Президентів України, окрім одного, які керували країною, ще живі, і можна було б запитати їх, яким талантом вони мали, що за 32 роки занесли країну за всіма показниками розвитку.

Зараз Україна справляє враження, особливо для молодих українців, як слабка, безперспективна країна, яка повністю залежить від закордонних покровителів, західної техніки та імпортованих товарів.

Слід зазначити, що коли знищували військово-промисловий комплекс України, то українські та закордонні політики переконували нас, що такий потужний військовий потенціал Україні не потрібний. Запевняли, що на нас ніхто не має наміру нападати, тим більше Росія. Але ж на Німеччину, Францію, Англію теж ніхто не збирається нападати, але вони свій військово-промисловий потенціал тримають на високому технічному рівні і ні на які агітації не піддаються.

Отже, що зробила ринкова реформа економіки для України:

1. Україна стала країною, що деградує. З високоіндустріальної, високорозвиненої у промисловому та військово-промисловому відношенні перетворилася на слабозвинену сільськогосподарську країну.

2. Із 3,5 мільйонів підприємств-товаровиробників залишилося лише 500 тисяч. Під час війни закрилося ще 47 тисяч. Залишилося 152 великі підприємства. 10-15% – це дрібний та середній бізнес, а решта – одноосібні дрібні майстерні.

3. Понад 10 мільйонів талановитих, високоосвічених працездатних молодих людей знайшли роботу за кордоном. У нашій країні для них немає роботи.

4. Істотно скоротилося населення. Смертність вдвічі більша, ніж народжуваність. Населення країни скорочується на 350-400 тисяч жителів щорічно. Це місто обласного масштабу. 60% населення за межею бідності. 2,5 тисяч українських сіл перестали існувати на карті країни.

5. Для Європи та Заходу загалом країна стала дешевим сировинним додатком.

6. Деградовано всі галузі важкої, військової та легкої промисловості. Деградовано науку та освіту. Ідеології – нема, культура – ринкова, політики, політики – продажні. Тримається якимось на плаву лише торгівля. Це і зрозуміло, адже для риночників – це основна діяльність.

7. В Україні троевладдя. Влада де-юре та де-факто. Де-юре – це центральна влада та місцеві органи. Де-факто – влада великого українського капіталу та закордонних радників та консультантів. Крім того, у олігархів свої особисті уряди і вони ведуть незалежну політику від центральної влади. А на обласних та районних рівнях господарюють «пахани», які підкорили собі всі місцеві правоохоронні органи, суди та прокуратуру. Україна перетворилася на країну феодалів подібно до Франції 16 століття.

8. Ринкова економіка завдала шкоди більшої, ніж війна з російським агресором.

9. Понад 30 років як риночники при владі, а в країні немає ні грошей, ні перспективи розвитку, лише борги. Понад те, майже дві третини промислових підприємств позакривалися. Армію озброюють, і дякую їм за це, інші держави. Населення поменшало на 10-16 мільйонів. Країна бідна, що деградує.

10. Своєю слабкістю Україна спровокувала Росію на вторгнення.

11. Неприборкана корупція, яка проникла у всі структури влади, починаючи з найвищих і закінчуючи нижчими.

12. Те, що Україна пішла хибним шляхом, показує нинішній стан економіки.

13. Ринкова економіка породила кричущу несправедливість у країні. З одного боку – 2-3% дуже багаті; 7% – середній клас; 90% – бідні та дуже бідні люди.

Уряд країни бачить, що деградаційні процеси нарастають і вживає заходів. Так, прем'єр-міністр Д. Шмигаль попередив майбутніх пенсіонерів, що через 15 років держава не зможе виплачувати пенсії пенсіонерам, оскільки фінансових можливостей у державі не буде.

Те, що Україна пішла деградаційним шляхом розвитку, слід звинувачувати не лише некомпетентне керівництво країни (президентів, Верховну раду, уряди), а й науковців, особливо економістів та суспільствознавців. Які тільки хвалили, прославляли ринкову економіку і не показували негативні боки її.

Ну а що західні друзі, колеги, радники? Вони нас без уваги не залишають. Вони радять Україні залишатися сільськогосподарською країною та підняти цю галузь на високий рівень розвитку. Ну, можна ще й туризмом займатися. Продукцією інших галузей вони обіцяють повністю забезпечити нас.

Але сільське господарство України може забезпечити роботою лише 16 мільйонів осіб, туризм – ще 3 мільйони людей. А де знайти роботу ще 10-15 мільйонів українців. Знову – за кордон у пошуках роботи?! Це дуже серйозна проблема.

Але жити треба і відновлювати Україну треба, хоч це буде нелегко. Деякі емоційні патріоти обіцяють, що ми обов'язково та швидко це зробимо. Але це саме ті й кажуть, хто ніколи нічого не відновлював та не будував. Адже ми Україну на протязі 30-ти років – не будували, а руйнували.

Наприклад: СРСР після 2-ї світової війни відновив довоєнний рівень усіх галузей лише за п'ять років.

Але настав час припинити деградацію України і взятися за розвиток її. Але що для цього треба зробити.

Сумно те, що ми не знаємо – що будувати і як будувати. Позакривалися за період реформ мільйони підприємств, війна ще додала проблем, а як відновлювати виробництво та економіку України – ні розуму, ні грошей немає.

Прикро те, що за період реформ в Україні, коли на щастя не було ні війни, ні природних катаклізмів, а країна стала однією з найбідніших у світі.

Цікаво, що сказали б нам наші діди та прадіди, якби побачили – на що перетворили нашу країну ринковики. Адже вони одразу після вітчизняної війни у найважчих умовах, в основному примітивною технікою (кирка та лопата) збудували потужні підприємства-гіганти у всіх галузях важкої та легкої промисловості. І по суті Україна стала за всіма показниками розвитку нарівні з найпотужнішими та найуспішнішими країнами у світі. А ринковики за якихось півтора десяти років усе це розбазарили. Предки нам цього не пробачили б, та й нащадки – не пробачать і мають рацію.

І дуже цікаво, чи знайдеться зараз хоч один президент країни, який наважився б дати об'єктивну оцінку в плані розвитку України за 30 років, починаючи з 1991 року.

Зрозуміло, що за проблему відновлення країни мають взятися уряд та інтелектуальна еліта, і насамперед – вчені.

Що для цього вони мають зробити? Повинна бути передусім розроблена програма післявоєнного відновлення країни. З яких розділів вона має складатися? Це надзвичайні доленосні заходи щодо відновлення країни:

1. Кадри вирішують усе. Потрібно, щоб до влади прийшли фахівці-професіонали. Це – вчені, суспільствознавці (економісти, юристи, соціологи) та фахівці-практики, які мають досвід управління суспільними системами (підприємствами, галузями, регіонами, областями, країною). Крім того, є гостра потреба створити банк менеджерів в Україні. Сюди мають увійти люди, навіть у поважному віці, але мають великий досвід роботи в управлінських структурах (міністерствах та успішно працюючих підприємствах). Саме їхній досвід може бути використаний для відродження країни.

2. На законодавчому рівні ухвалити диктатуру Закону. Тобто – Закон один для всіх від пересічного українця до Президента. Інакше корупція загубить Україну.

3. Скласти 3-річний план порятунку країни, де за основу має бути прийнято – відновлення матеріального виробництва. Необхідно розпочати відновлювати малі та середні підприємства. Великі – поки що нам не під силу. Тим більше, якщо зважити на те, що Президент США Байден сказав, що на відновлення великої промисловості грошей не буде. Про колишню виробничу і військово-виробничу потужності України треба, принаймні – поки що, забути. Щоб відродити ті потужності країни, як були 1991 року, потрібні не роки, а десятиліття.

4. Де взяти гроші? Так, закордонні кредити потрібно використати, якщо дадуть. Україна, у тому числі й за час війни, великі суми заборгувала західним банкам. Тому на великі кредити надія слабка. Отже Україні треба шукати та використовувати свої внутрішні ресурси та резерви. Адже за 30 з лишком років деякі українці, особливо багатий прошарок населення, накопичили чималі гроші, як в українських, так і зарубіжних банках. Деякі українці нагромадили сотні мільярдів доларів. І я не сумніваюся, що вони як патріоти України обов'язково допоможуть у відновленні країни.

5. Потрібно серйозно подумати про підготовку кадрового складу. І насамперед підготувати керівників малих та середніх підприємств. Тому що відродження промисловості в Україні слід розпочати з невеликих підприємств. Гігантські за будови, як уже зазначено, країні зараз не під силу. За підготовку менеджерів, підприємців малої та середньої ланки мають взятися ВНЗ країни. Має бути створена окрема кафедра підготовки менеджерів підприємницької діяльності з управління середніми та малими підприємствами.

6. По можливості повернути всіх заробітчанин до України. Без молодих грамотних фахівців нам не підняти Україну на найвищий сучасний рівень.

7. Серйозно подумати, як наших демобілізованих героїв використовувати для відновлення Батьківщини, яку вони врятували. Землі вільної в Україні немає, щоби видавати земельні наділи. Землю ринковики переважно продали іноземцям, а місцеві землевласники навряд чи захочуть поділитися. Тому треба, щоб уряд

спеціально для них відкривав малі та середні підприємства.

8. Що є головне та основне у розвитку країни. З чого треба починати і в якій послідовності? На першому місці, чи першооснова – це випуск промислової продукції. Потім йде економіка – тобто обмін та розподіл. Це є основою основ. Причому важливо, щоб виробництво постійно розвивалося та вдосконалювалося. А для цього треба, щоб у країні на високому рівні були: освіта, наука, медицина, культура та мораль, тобто вдосконалення людської особистості. Решта, а це політика, партії, ідеологія та інші атрибути необхідно відкинути. Вони лише вносять ворожнечу як під час передвиборних компаній, так й у розвиток держави.

Але найголовніше сьогодні і майбутнє – це змінити концепцію розвитку. Якщо й надалі дотримува- тимемося ринкової економіки, країна приречена. За це має взятися інтелектуальний прошарок населення і насамперед – вчені, юристи, економісти, соціологи та особливо представники фахівців-практиків з великим досвідом управління суспільними системами (директори підприємств, керівники галузей промисловості, мери міст, губернатори тощо). Фактично це має бути мозковий центр України з порятунку країни. Мої пропозиції полягають у тому, щоб до управління країною прийшли фахівці, які знають, як працює найскладніша система держави.

Потрібно відмовитися від партійної системи обрання керівників країни та передати це повністю громадянам. Саме політичні партії скрізь вносять ворожнечу і плутанину, коли борються за лідерство у своїх країнах.

Україні потрібна не політична партія, а громадянська сила, тобто сила всього народу, щоб урятувати країну. За роки незалежності ані ринковики, жодна політична партія не змогли вивести країну на високий рівень розвитку. Ринковики та партії, які вони створювали, показали свою повну бездарність управління країною. Ніхто з цих структур навіть не пропонував нову систему влади та економіки, щоб розвивати країну. Систему влади та політику формували ринковики без плану, програми та майбутнього розвитку країни.

Пропоную в Україні повністю передати українському народу обрання урядових структур. Для цього слід створити Інтелектуальну Асамблею України. До неї мають увійти щонайменше 1000 осіб представників усіх регіонів та областей країни. Це мають бути справжні патріоти країни. Війна чітко виділила, де патріот, а де риночник. А також фахівці та професіонали. Які завжди в народі в авторитеті: юристи, економісти, соціологи, суспільствознавці та обов'язково люди, які мають практичний досвід управління громадськими системами (промисловими підприємствами, районними, обласними структурами та ін.). Крім того, це мають бути відомі фахівці, які мають пошану та мають авторитет у своїх колективах, як справжні патріоти України.

Інтелектуальна Асамблея, до якої мають увійти справжні патріоти та фахівці професіонали, це свого роду ідеологічний центр, який визначатиме майбутній розвиток країни без криз та катаклізмів.

Інтелектуальна Асамблея має взяти на себе головну функцію – відбір кандидатів на обрання Президента країни та народних депутатів до Верховної Ради.

За якими критеріями їх обирати? Це має бути прописано у Конституції. Наприклад: кандидат у Президенти має бути спеціалістом і не молодшим 45 років, які мають вищу освіту, науковий ступінь (кандидат, доктор наук), практичний стаж роботи не менше 15 років в управлінській діяльності. Службова характеристика має бути бездоганною і має бути відомою людиною в плані громадської діяльності.

Слід відмовитися від практики обирати випадкових людей (боксерів, футболістів, артистів тощо). Багаторічний досвід майже в усіх країнах показав, що «кухарка» не може керувати країною.

Якщо претендент на президентське крісло відповідає цим вимогам, він може подавати свої документи до Інтелектуальної Асамблеї, яка розглядає їх і робить висновок – прийняти чи відкинути їх. Таким чином, набирається кілька сотень кандидатів на президентське крісло. Асамблея всі документи ретельно розглядає та обирає найкращих з найкращих – припустимо, 20 претендентів, не більше. Їх пропонують українському народу на чергових виборах Президента.

Так, але якщо народ виявить бажання обрати відому авторитетну особу країни, наприклад, військового, заслуга якого полягає в тому, що він врятував країну, таку кандидатуру в Президенти також можна підтримати, хоча він і не фахівець в управлінні суспільними системами. Тоді прем'єр-міністром повинен бути обов'язково фахівець, який відповідає всім вимогам професіоналу, який знає як управляти виробничо-господарською та економічною діяльністю країни.

Крім того, Інтелектуальна Асамблея має контролювати обраного Президента протягом 5 років, як він керує країною.

У сучасних умовах, як обрали Президента, він залишається недоторканим, навіть якщо він демонструє жалюгідну бездарність в управлінні країною, або захоочує, а можливо, і замішаний у корупційній діяльності.

Інтелектуальна Асамблея повинна засідати щороку і підбивати підсумки роботи Президента. Вона (Асамблея) робить висновки - залишати його на наступні роки Президентом, або він не справляється зі своїми обов'язками та оголошувати імпичмент.

Таку практику можна застосовувати і за обрання губернаторів, мерів міст і народних депутатів.

При формуванні владних структур Президент країни повинен спиратися не на риночників, які занести країну, а на патріотичні сили, які ціною свого життя відстояли незалежність країни, а фахівці професіонали знають, як керувати країною.

Інтелектуальна Асамблея – це суто громадянське об'єднання, тобто спільнота всіх українців, і відображає інтереси, і працює на народ.

Інших партій та об'єднань в Україні небажано створювати, бо це формуватиме конфліктні ситуації у країні.

Ми повинні створити громадянське суспільство, яке цілком і повністю відображало б інтереси народу та творило для нього. Кожен українець, якщо він справжній громадянин, котрий палко любить свою Україну, має входити і бути членом Інтелектуальної Асамблеї.

Оскільки Інтелектуальна Асамблея відображатиме інтереси всього українського народу, то немає потреби створювати ще цілу низку дрібних партій, які

відображають інтереси невеликих груп. Дрібні партії, як завжди, це багатий прошарок населення, які хоча мати своїх людей в управлінських структурах країни.

Девіз Інтелектуальної Асамблеї: земля, надра, виробничо-господарський та інтелектуальний потенціал сконцентрувати для максимального використання щодо відродження України.

На жаль, країна досі перебуває у деградаційному падінні. Тому вчені економісти та суспільствознавці мають терміново запропонувати нову концепцію розвитку України, яка б дала можливість країні вийти з деградаційного шляху розвитку.

Тому в Національній Академії наук України пропонується створити Інститут екологічного розвитку України. Основою теоретичних напрямів розвитку України може бути монографія М. Г. Білопольського «Екологіка – фундаментальна наука про порятунок та розвиток земної цивілізації, або нова концепція розвитку світу».

Автор відкрив у своїй монографії об'єктивні закони, за якими розвиваються суспільні системи. Враховуючи дії цих законів, можна будувати суспільні системи (держави) без криз та потрясінь. Саме ми пропонуємо будувати нову концепцію розвитку країни, спираючись на об'єктивні закони розвитку суспільства.

Крім того, пропонується для України будувати майбутнє не лише з урахуванням об'єктивних законів у суспільному розвитку, а й використовувати досвід високорозвинених держав – США, Англії, Франції та ін.

Що ж є основою розвитку будь-якої держави, щоб вона стала сучасною, потужною, високорозвиненою? Це матеріальне виробництво, що базується на найсучаснішій техніці, технологіях та наукових відкриттях. Так, економіка також відіграє важливу роль у розвитку держави. Але чим займатися економіці? Її основне призначення – це обмін і розподіл продукції. Саме в такий спосіб країна й багатіє. Але якщо підприємства закриваються, продукція не випускається, деградує виробництво, економіка і держава?

Україна у своєму розвитку не повинна копіювати ні соціалістичну, ні капіталістичну та інші форми суспільно-економічного розвитку, а будувати майбутнє країни з урахуванням об'єктивних законів суспільного розвитку (промислових підприємств, галузей промислових та непромислових та самої держави). Так, історичний досвід минулого деяких держав можна і потрібно використати для України. Це лише сприятиме усуненню помилок майбутнього розвитку країни.

Хотілося б, щоб ця ідея опанувала маси. І чим швидше, тим краще. Давайте разом, хто має будь-які можливості, візьмемося за відродження країни. Для початку, у навчальних та наукових установах (університетах, академічних інститутах Національної академії наук) країни організувати конференції, симпозиуми, дискусії та обговорити проблему розвитку майбутнього країни.

Те, що риночники збанкрутували своєю системною владою в Україні, це показало життя. Усі б президентів приходили до влади по партійних лініях лише під різними назвами. Але по суті вони були всі ринковики, тобто прихильниками ринкової економіки. А це, як бачимо, призвело до деградації країни. Тобто ринок не сприяв розвитку. Тому треба терміново змінювати концепцію розвитку України.

Серце кров'ю обливається, коли розумієш, у якому сумному становищі є країна. І кому, як не нам і всьому українському народу, доведеться відновлювати Україну. Я маю на увазі справжніх патріотів, а також науковців, особливо юристів, економістів, суспільствознавців та фахівців-практиків, які знають, як працюють суспільні системи. Саме вони мають запропонувати нову концепцію розвитку країни.

Реформатори ринковики показали, що вони нічого збудувати не можуть. Торгувати можуть, та й то погано. А країною мають керувати патріоти та фахівці.

Зізнаюся, мене вже понад 5 років дуже хвилює і непокоїть ця проблема. Можна сказати, що це крик моєї душі. І я знаю, що кожен з вас має душу. І давайте крикнемо всі разом, та так, щоб почуло керівництво країни та припинило деградувати її, а зайнялося відновленням та розвитком України.

Шановні, колеги, друзі, студенти та всі слухачі та читачі, я довго думав написати цю доповідь, чи ні. Чи потрібно її випускати у світ? Вирішив, що треба. Але вам судити, правильно я зробив, чи ні. Мені цікава будь-яка ваша думка. Умовчати або прикрасити фактичний стан у плані розвитку країни, я не маю права. Це ще більше ускладнить майбутній розвиток України. Потрібна правда!

Я впевнений, що не тільки мене, а й кожного з вас серйозно турбує майбутнє нашої країни. І якщо ми й далі мовчатимемо, прикрашатимемо катастрофічне становище нашої улюбленої України, ми ще більше посилюємо цю проблему, що може призвести нашу країну до трагічного кінця.

СЛАВА УКРАЇНІ!

Зі щирою подякою та глибокою повагою до всіх вас
Української Вітчизни син та громадянин

Стаття надійшла до редакції 01.06.2023

Формат цитування:

Білопольский М. Г. Нова концепція розвитку України. *Вісник економічної науки України*. 2023. № 1 (44). С. 207-211. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1\(44\).207-211](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1(44).207-211)

Bilopolsky, M. G. (2023). New Concept of the Development of Ukraine. *Visnyk ekonomichnoi nauky Ukrainy*, 1 (44), pp. 207-211. DOI: [https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1\(44\).207-211](https://doi.org/10.37405/1729-7206.2023.1(44).207-211)